

Herinneringen aan Jaap

'Ik vind het leuk', waren zijn woorden als hij mij weer eens belde over deze rubriek. Soms kwam het hem beter uit als de rubriek iets minder ruimte nodig had. Prima, zo vond ik altijd. Jij bent eindredacteur en als je vindt dat er stukken uit moeten, dan is dat goed. Hij kon echter geen keuzes maken. Misschien was dat zijn kracht en ook zijn zwakte. Zoals dat meestal bij een mens het geval is.

Hij vroeg in 1995 iemand die wel eens op het Internet keek. Daarmee maakte hij zijn faam waar dat hij altijd weer in was voor iets nieuws. Maar tegelijkertijd bleef ik hem mijn bijdragen via de post toesturen. Foto's moest ik altijd nog als foto aanleveren. Dat kon ik aan sommige website diehards wel eens lastig verklaren.

Het overlijden van Jaap bereikte mij via een e-mail-bericht, verzonden door Wim Smeets.

Via het Eurobirdnet en het Amsterdamse Vogelnet werd het bericht ook verspreid. Ruud Vlek meldde meteen de enorme hoeveelheid artikelen die Jaap over vogels heeft geschreven. Hij gaf op dat er 790 artikelen waren.

Voor mij was Jaap zo'n vogelaar pur sang. Ik kende hem natuurlijk al vanuit het Vogeljaar. Later via het bestuur van Sovon. Daar was gesuggerend dat het goed zou zijn als er een samenwerking met Het Vogeljaar zou zijn. Ik begreep dat Jaap alle samenwerking afhield. Toen ik Jaap beter leerde kennen via zijn lidmaatschap van de Ledenraad van Vogelbescherming en het Knobbelzwanenplatform en uiteindelijk als eindredacteur, begreep ik meer van zijn gedrevenheid. Op vogelgebied wel te verstaan. Hoe hij verder als persoon, vader (?), echtgenoot, vriend, beroepsbeoefenaar, enz. bezig was, weet ik niet. Je respecteert een vogelaar om zijn kennis van vogels. Die was bij Jaap buitengewoon groot. Regelmatig wees hij mij op zaken die eerder waren geschreven. Hij meldde waarnemingen die hijzelf had gedaan en droeg zo bij aan een zo informatief mogelijke tekst.

Bij zijn crematie had ik heel veel vogelaars verwacht. Wat ik daarnaast mocht verwachten?

Er waren wat vogelaars, maar lang niet in die aantallen die Jaap recht deden voor het vele werk dat hij voor de vogels verzet heeft. Diegenen die namens het Vogeljaar Jaap eerden, Wim Werkman en Rob Kole, verwoordden wat wij allen vinden.

Jaap, een landelijk fenomeen op vogelgebied. Jaap eigenzinnig, hardnekkig, vasthoudend in het belang van de vogels. Jij hebt het goed gedaan, Jaap. Ook al zullen wij nieuwe wegen moeten zoeken met 'jouw Vogeljaar', passend bij deze tijd.

Interessant nieuws van het Eurobirdnet in maart en april 2001

Een groot deel van de maand januari en februari

regende het maitjes over het afschieten van wolven in Noorwegen. In de tweede helft van februari volgden tientallen meningen over 'mond- en klauwzeer'. Daarnaast was er een enorme discussie over katten en de vogelstand. Ook de vos kwam daarbij weer aan de orde. Op zich interessant om te volgen. Al was het maar om te zien waar onze belangstelling enige tijd naar uitgaat. Van deze lawines aan berichten heb ik geen samenvatting gemaakt. Elk medium is er mee bezig.

Het mondenklauwzeert in Groot-Brittannië

Vogelaars mogen nu niet naar de natuurgebieden en van de akkers en weilanden moeten zij ook wegblijven. Dat is natuurlijk heel vervelend. Verschillende briefschrijvers wijzen erop dat nu de vogels van de eigen omgeving een goede bron van onderzoek kunnen zijn. Dat is niet gek, want wat weten wij over de vogels die leven in stad en dorp? Het is dus goed dat eens na te gaan. Daarmee doen wij ook recht aan het KNNV Mussenproject. Het kan ook gebeuren dat er onverwachte soorten opduiken. Denk maar aan de Zwartkeellijster van Den Helder. Bovendien kan men de tijd nemen gewone soorten eens goed te documenteren. Hoeveel gegevens over spreuwen en huismussen zitten er in de vogelarchieven? Onlangs had ik foto's nodig van Ringmussen. Dat bleek niet gemakkelijk. Het advies de eigen omgeving eens uit te kammen, is dus niet zo gek.

Pas op uw geld en de nieuwsgaring

Dat is altijd een goed advies. Kwaliteitskrant 'La Qualita' in Italië meldde dat in Messina op Sicilië een kraai een stapel bankbiljetten ter waarde van een half miljoen lire (ongeveer f 600,-) van iemand pikte die dit geld uit een geldautomaat haalde. Bij de aangifte meldde men dat de kraai zeer rap was bij het pakken van de biljetten. Bij de automaat hing een video recorder die dit ongehoofde verhaal bevestigde. Het nieuws werd verspreid in alle dagbladen in Italië en op het nieuws. Anna Gordiano, die erg actief is tijdens de trek van roofvogels om deze te beschermen, meldt ons dat de kraai een kauw blijkt te zijn. Het dier was eigendom van een begrafenisondernemer. Deze vond in zijn kippenhok de kauw met een biljet van 50.000 lire (ongeveer f 70,-). Van het overige geld geen spoor. Kennelijk heeft de vogel dit uitgegeven.

Bill Smith wijst ons in dit verband op een gedicht gemaakt door Richard Harris Barham (1788-1845) 'The Jackdaw of Reims'. In dit gedicht lezen wij dat een kauw aanvankelijk een zeer goede relatie met de kardinaal van Reims had. De kardinaal doet zijn bisschopsring even af en in een onbewaakt ogenblik pikt de kauw deze ring. Later vindt men de kauw en de ring in het nest. De kauw heeft berouw en zijn daad wordt vergeven. Hij roept 'kauw' zijn hele leven als er iemand liegt. Misschien is dit de oorsprong van de verhalen over

de diefachtige ekster, of over de gedachte dat kraaien altijd glimmende dingen willen pikken? Wie het gedicht na wil lezen, gaat naar: <http://www.library.utoronto.ca/utel/rp/poems/barham1b.html>
Ik hoop dat u daar net zo van geniet als ik.

Pluizers

Braakballen pluizen is een interessante bezigheid. Je leert veel over het voedsel van de desbetreffende vogelsoort. Meestal zijn uilen het studie-object. Er zijn goede braakballengidsen. Maar is er ook een website met informatie, zo vraagt Job Stumpel. Michel Kleman wijst op een site met allerlei zoogdierschedels. Misschien verandert de indruk die u van mij hebt, maar ik vind de site prachtig. Mooie glasheldere foto's van schedels. Daarbij allerlei informatie. U hoeft zich niet bekend te maken, maar als u ook eventjes een necrologische neiging krijgt, kijk dan op: <http://users.newscientist.net/hedbone/lists.htm>

Gedichten uitpluizen

Dat doet Theo van Lent. Hij is ook musicus en hij wil gedichten waarin vogels voorkomen op muziek zetten. Hij denkt aan korte gedichten. Als voorbeeld wijst hij op een versregel die hij vond in het boek geschreven door A.B. Wigman 'Gevederde Vrijbuiters': blz. 105, (L.J. Veen, Amsterdam): 'Es haust im düstern Walde ein Habicht, grimm und grau'. Zelf kan ik mij al wat muziek hierbij voorstellen, een beetje House met een goed ritme. Theo vraagt ons hem te helpen. Hij heeft diverse Engelse gedichtjes met Roodborsten en Nachtegalen. Zijn droom is een IJslands gedicht te vinden, waarin 'een plaatselijke onderwijzer over de schoonheid van het geluid van de Ijsduiker' schrijft. Of een Pools gedicht over Kraanvogels, of een Spaans gedicht over Grote Trappen, vul maar in. Hij wil die teksten niet vertalen. Het moet juist in de desbetreffende taal klinken. De sfeer moet in de muziek doorklinken en het moet uitmonden in een cyclus van pakweg tien korte koorstukken. Wie helpt hem verder?

Zijn e-mail adres: t.lent@chello.nl.

Wij hopen te zijner tijd op verdere mededeling van Theo over het muziekwerk.

Lijstmania

Sommige mensen houden overal lijsten van bij. Zo las ik onlangs dat een jonge vogelaar een lijst bijhoudt van vogels die hij doodgerekend heeft gevonden. Dus niet verkeersslachtoffers tellen, maar gewoon opsommen welke vondsten hij doet. Ruud Kampf, die een schoonvader die visser is op de Westeinderplas heeft, stuurt een lijst rond met vogels die hij heeft gegeten. Uiteraard in Nederland, maar ook daarbuiten. Krooneend, Grote Zee-eend, Zwarte Zee-eend, Kuifeend, Toppereend, Wilde eend, Wintertaling, Meerkooit, Wulp, en een onbekende steltloper. Hij schrijft: 'Ter geruststelling de eenden komen uit visnetten (op de Westeinderplas bij Aalsmeer). De wulp kregen we in Alaska voorgeschoteld. De Eskimo's vonden het niet onredelijk om vogel-liefhebbers te trakteren. Ze kennen maar twee

soorten. De eetbare en de niet eetbare. We hebben in Wainwright in Alaska het aanbod om een Koningseiderend te eten helaas afgeslagen. Ontbreekt dus nog op onze eetlijst'. Verder houdt hij alleen een tuinlijst bij.

Ruud Vlek wijst op recepten van Reiger, Roerdomp en Kraanvogel:

- 'Heron roasted. Take a Heron; lett him blode as a crane, And serve him in al poyntes as a crane, in scalding, drawing, and kutyng the bone of the nekke a-vey, And lete the skyn be on, roste him and sause him as the Crane; breke away the bone fro the kne to the fote, And lete the skyn be on.

- Bytor roasted. Take a Bitour, sle him in the mouthe, skalde him, serue him in all poyntes as thou doest a Crane, but lete him haue on his wings when he is roasted, And serue him forthe.

- Swan roasted. Kutte a Swan in the rove (read: roof) of the mouthe toward the brayne enlonge, and lete him blede, and kepe the blode for chawdewyn; or elles knytte a knot on his nek, And so late his nekke breke; then skald him. Drawe him and rost him even as thou doest goce in all poyntes, and serue him fort wit chawd-wyne.

- Crane roasted. Lete a Crane blode in the mouthe as thou diddist a Swan; fold vp his legges, kutte of his wings at ioynte next body, drawe him, Wynde the nekke about the spit; putte the bill in his brest: his sauce is to be mynced with powder of ginger, vynegre, & Mustard'.

Zijn bron: Thomas Austin (ed.), Two fifteenth-century cookery-books : Harleian MS. 279 (ab 1430), & Harl. MS. 4016 (ab. 1450), with extracts from Ashmole MS.1439, Laud MS. 553, & Douce MS. 55 London: Early English Text Society / Oxford University Press, 1964. Reprint. Originally published by Oxford University Press, 1888

Hoewel wij ons niet zullen bezondigen, zelfs niet aan een dood gevonden Blauwe Reiger, betekenen deze recepten natuurlijk wel dat deze soorten in de 15^e eeuw in Engeland als broed- en/of trekvogel voorkwamen. Dat is interessant.

Boomklever nestelend in een nestkast naast de voordeur

EGGE BOERMA stuurde mij foto's van een nestkast. Deze was geplaatst naast zijn voordeur. In die nestkast bleek een paartje Boomklever (*Sitta europaea*) gebroed te hebben. Boomklevers zijn in Groningen schaarse broedvogels (Van den Brink, Furda, Van Klinken en Scharrenburg: 'Vogelatlas van Groningen'; Avifauna van Groningen 1992: 169). Een broedgeval in de tuin is dan al bijzonder.

De ingang van een huis is geen rustige plek. Is dit een uitzondering? Wie weet of dit meer voorkomt?

Gerrie Monfils van Vogelbescherming wijst op de opmerkingen van kopers van vogelnestjes in de winkel van Vogelbescherming. Zij hoort daar dat Boomklevers in de tuin broeden. Dat ze niet schuw zijn, bewijst ook de melding door Guus van Duin. Hij zag op 3 april een Boomklever druk bezig met een nest te bouwen op Frankendaal aan de Midtenweg (eens de weg waar het Ajax-stadion aan lag) en daar is het behoorlijk druk met verkeer en

Nestkast Boomklever. Dood exemplaar nog net zichtbaar.
Foto: E. Boerma.

met mensen. Ook een Halsbandparkiet was hier aanwezig. De vogel haalde het nestmateriaal dat de Boomklever verzamelde, weer weg uit het holletje. Dit tot verdriet van Guus.

Roerdomp in Amsterdam

Via het Amsterdamse Vogelnet kwam er een bericht binnen dat door de heer E.J. van Dijk aan de redactie van het radioprogramma 'Vroege Vogels' was gestuurd.

'In de uitzending van 'Vroege Vogels' van 28 januari 2001 kwam de Roerdomp (*Botaurus stellaris*) uit het verleden van Amsterdam ter sprake. Nu zijn mijn vrouw en ik het al bijna 60 jaar oneens over een roerdomp in Amsterdam. Misschien weet u het juiste antwoord.

Op dinsdag 28 november 1814 is 's avonds een kind aan de Prinsengracht gevonden tussen de Tuinstraat en Egelantiersstraat. Deze vondeling, oud ca. 4 weken, werd naar het Aalmoezeniersziekenhuis gebracht en werd ingeschreven als Roelof Roerdomp (= de overgrootvader van mijn vrouw).

Het verhaal gaat (en wordt als waar ervaren) dat er een roerdomp op of bij dit jongetje stond; vandaar zijn naam.

Volgens mij was dit deel van A'dam in die tijd geen stiltegebied waar deze zeer schuwe vogel zich ophield. Hopelijk kunt u het verlossende woord spreken zodat het verhaal als sprookje of waarheid in de familiegeschiedenis kan worden bijgeschreven. Bij voorbaat dank voor uw 'vonnis'.

Paul J. Marcus reageert als volgt: 'Zoiets krijg je niet verzonnen. Dat moet wel waar zijn. De Roerdomp was tot voor kort helemaal niet zeldzaam in Nederland. Broedbiotoop was er in de negentiende eeuw te over. Was het wellicht een vroege, strenge winter? Verder wil ik erop wijzen dat ook heden ten dage de Roerdomp zich binnen de gemeentegrenzen van Amsterdam ophoudt op plekken die nu misschien als ruraal worden gezien, maar ten tijde van het beschreven voorval zeker als enorme herrieplekken zouden worden gezien: Groote Braak bij Halfweg. Fantastisch dit verhaal, ik word er bijkans jaloers van dat ik geen familie van deze vondeling ben!'

Reacties van lezers

Hans de Wolde mailt mij naar aanleiding van 'lezers vragen' (het Vogeljaar 48(6): 273) dat hij boven de Nauernasche Vaart tussen de watertoren van Westzaan en Nauerna een Blauwe Reiger een Witvisje zag oppakken, vliegend

over het water. Eerder zag hij dit niet.

Jikke Veltman uit Amsterdam wijst ons op een handige website waarin de namen van vogels in diverse talen staan: bird names translation index: Introduction:<http://www.mumm.ac.be/~serge/birds>

Herman Leys schrijft mij dat hij in op 14 december 1963 tijdens het vangen van Turkse Tortels (*Streptopelia decaocto*) één Zomertortel (*Streptopelia turtur*) en één Oosterse Tortel (*Streptopelia orientalis*) ving. Dit vangen gebeurde in een schuur en de groep Leys ving wel 4000 Turkse Tortels.

Hij schrijft: 'De Oosterse Tortel werd op 18 december 1963 dood aangetroffen en geschonken aan het Zoölogisch Museum te Amsterdam'. Navraag bij Kees Roselaar leverde het volgende bericht op:

Inderdaad hebben wij van Leys een Tortel (ZMA 18624), een vrouwtje, vleugel 172 mm. Toen ik met het Handboek BWP bezig was heb ik de vogel uitgebreid bekeken en gemeten, tezamen met *Streptopelia orientalis* en toen is mij niets bijzonders opgevallen. Ik heb de vogel zojuist nogmaals vergeleken met alle exemplaren uit het taxa *turtur*, *arenicola*, *meena* en *orientalis* ernaast, maar het

is inderdaad een gewone Tortelduif: *Streptopelia turtur turtur*. Natuurlijk wel leuk dat er nu een vierde Tortelduif uit december gemeld is.

De website van John van der Woude

John is een regelmatige gast op het Eurobirdnet. Hij heeft een website met heel veel informatie over allerlei gebieden in de wereld. Wie op: <http://home.worldonline.nl/~jvanderw> kijkt, ziet allereerst een kaart met de plekken waar Johan is geweest. Hij werkt niet voor een reisorganisatie, maar hij is al vanaf de jaren zestig door de vogels gefascineerd.

Bolivia, Argentinië, Chili, Peru, de Verenigde Staten, Israël, maar ook Zweden en Spanje horen tot gebieden waar hij naar vogels heeft gekeken. Een wereldreiziger. Daarbij vergeet hij niet ons op de hoogte te stellen van reisinformatie en de plekken waar een en ander te zien is. Hij geeft veel kaartjes en foto's. Dat is handig. Ook verwijst Johan naar andere websites waar informatie te krijgen is. Vogelgeluiden kun je hier ook verifiëren. Een handige service is de pagina waar de indexen staan van veel vogelgidsen.

De techniek om goede foto's op het web te krijgen, vraagt altijd om een compromis tussen de tijd om ze te downloaden en de gewenste scherpte.

Op zich werkt John met een eenvoudig programma: 'Word' en 'Klabblok'.

De website van Jan Smit

Herinnert u zich die prachtige foto nog van Jan? Kijk eens in het Vogeljaar jrg. 47: 3 (pag. 102). Als u die bakkeleende Kluut met Visdief ziet, dan weet u het vast weer. Vogelbescherming heeft deze foto dit jaar opgenomen in haar Vogelkalender. Een prachtige foto. Hij was gemaakt in kleur. Jammer dat het Vogeljaar de foto's in zwart/wit afdrukt. Kleur geeft een extra dimensie. Gelukkig kunnen wij die dimensie zien op de website van Jan. Op www.aves.nu vindt u zijn website. Aan de website herkent men de master, dat geldt zeker hier. Smaakvol met gevoel voor kleuren en samenstelling is deze website een genot om naar te kijken. 'Nature photography is de titel'.

Jan werd ruim veertig jaar geleden geboren in Heerhugowaard. Hij vogelt al knap lang. Wij kwamen elkaar al in de jaren tachtig tegen bij de Vogelwerkgroep Nieuwe Niedorp. Onlangs overleed de voorzitter Ap Haven. Een van die bescheiden mensen die veel bijdragen aan de natuur. Bescheiden is Jan ook, maar hij kan ook best terecht trots zijn op zijn werk.

Als wij klikken de knop 'Gallery' dan komen er prachtige foto's. Onder zijn prijswinnende foto van 1999 kunnen wij genieten van fraaie vogelopna-

mes. Maar ook zoogdieren, vlinders, reptielen, amfibieën en landschappen worden ons getoond. Heel aandoenlijk is een foto van Reintje de Vos dichtbij een mens. Mijn hart breekt. Mart, de zoon van Jan, blijkt contact te kunnen leggen met een heuse vos. Hij aait het dier bijna als een hond. Fantastisch.

Foto's van reizen staan er ook op de site. Kraanvogels lijken zijn voorkeur te hebben. Ook was hij in Frankrijk, Spanje, Noorwegen en Zweden.

Jan laat zien welke apparatuur hij gebruikt. De foto's zijn te koop. Dus mocht u nog eens iets nieuws voor aan de muur zoeken, dan kunt u bij Jan terecht.

Jan gebruikt het programma Dreamweaver van Macromedia. Om mooie knoppen te maken is er de hulp van het programma Fireworks. Als scanner heeft hij een 4000 PPI-scanner. Hij coördineert alle zaken met betrekking tot Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) op het Trinitas College in Heerhugowaard.

Nogmaals aandacht voor: De Kempen

In het Vogeljaar 97:6, pag. 259-260 besprak ik de website van de Vogelwerkgroep De Kempen. Inmiddels is deze prachtig site vernieuwd. Er is een ander adres en een nieuwe webmaster.

Adres:

<http://www.homepages.hetnet.nl/~wvgdekempen/>

In 2000 is Tom Heijnen de nieuwe webmaster geworden. Het is nog steeds de moeite waard deze site regelmatig te bezoeken.

Dezelfde Tom Heijnen zet op een website van een niet georganiseerde groep vogelaars waarnemingen uit de Kempen:

<http://www.homepages.hetnet.nl/~vogelskempen/>

Tom is IT manager bij het Waterschap De Aa en de Dommel. Hij loopt al geruime tijd mee en was ooit districtscoördinator voor Sovon voor de Broedvogelatlas en de Atlas van de Nederlandse Vogels. Als professioneel vogelonderzoeker werkte hij voor de provincie Noord-Brabant.

De websites zijn gemaakt met behulp van Frontpage. Een strakke lay-out en geen toeters en belen, is zijn streven. Er zijn diverse overzichten geprogrammeerd in Ornis met het programma Access 97. Meer dan 18.000 waarnemingen zijn er te vinden. Ook andere verslagen en rapporten staan op de site. Programmeren doet Tom nu als hobby. Vroeger was hij professioneel programmeur. Beide websites zijn een bezoek meer dan waard.

Mocht u mij op zaken willen attenderen, of naar aanleiding van bovenstaande reageren: